

Birleşik Krallık ve Almanya'nın Siyasal Sistemlerinin Karşılaştırılması

Umut Turgut Yıldırım¹

Osman Ağır²

Halil İbrahim Ada³

Özet

Bu çalışma, Birleşik Krallık ve Almanya'nın siyasal sistemlerini kurumsal yapıları üzerinden tarihsel arka planlarını da dikkate alarak karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Analiz, iki ülkenin siyasal tarihleri, kültürleri, kurumları ve süreçleri gibi temel başlıklar çerçevesinde yapılandırılmıştır. Parlamenter monarşi ve yazılı olmayan anayasasıyla dikkat çeken Birleşik Krallık, yazılı bir anayasa ile yönetilen federal parlamenter cumhuriyet Almanya ile karşılaştırılmaktadır. Çalışmada, her iki ülkenin demokratik uygulamalarını şekillendiren özgün siyasal gelenekler ve kültürel bağlamlar incelenmiştir. Yönetim, seçim sistemleri ve karar alma süreçlerindeki benzerlikler ve farklılıklar ele alınarak tarihsel mirasların ve kültürel dinamiklerin siyasal sonuçlara etkisi vurgulanmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinin benimsendiği çalışma, ikinci kaynaklara dayanmaktadır. Bu karşılaştırmalı analiz, demokratik yönetişimde siyasal sistem tasarımının daha geniş etkilerini anlamaya yönelik bir bakış açısı sunmaktadır.

1. Giriş

Avrupa kıtası günümüzde ekonomik ve demokratik olarak gelişmiş pek çok ülkeye ev sahipliği yapmaktadır. Orta Çağ'dan itibaren yaşanan Fransız Devrimi, Rönesans, Reform ve Sanayi Devrimi gibi gelişmeler kıtada

- 1 Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, umutturgut.yildirim@inonu.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-2676-7157
- 2 Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, osman.agir@inonu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-1087-0478
- 3 Yüksek Lisans Öğrencisi, Milli Eğitim Bakanlığı, adaibrahim102@gmail.com ORCID ID: 0009-0003-5633-0375

toplumsal, siyasi ve kültürel olarak köklü değişimlere sebep olmuştur. Sadece devletler ile sınırlı kalmayıp bireyleri de etkileyen bu değişimler, Avrupa'nın simasını değiştirmiş ve sanayileşmiş demokratik ulus devletlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Avrupa ülkeleri bu değişimleri farklı düzeylerde deneyimlemiş ve kültürel tarihleri ile mevcut dinamikleri doğrultusunda farklı tepkiler geliştirmişlerdir.

Birleşik Krallık ve Almanya tarihsel gelişimleri doğrultusunda günümüzde sadece Avrupa'da değil tüm dünyada etki uyandırma kapasitesine sahip küresel güçler haline gelmişlerdir. Böyle bir etki yaratma kapasitesinin ekonomik, tarihsel veya askeri sebepleri ile birlikte siyasal sistem kaynaklı nedenlerinin de analiz edilmesi gerekir. Bu nedenle, iki ülkenin hangi tarihsel süreçlerden geçerek günümüzdeki siyasal sistemlerini yapılandırdıklarının tespiti, siyasal kültürleri ile sistem arasındaki ilişkinin dinamiklerinin ortaya koyulması ve sistemlerini nasıl kurguladıklarının analizi, bu çalışmanın odaklandığı konulardır. Bu çalışmada İngiltere'nin ve Almanya'nın siyasal sistemleri sistematik olarak karşılaştırılmaktadır. Bu doğrultuda ilk olarak ülkelerin siyasal gelişim süreçleri analiz edilerek mevcut duruma nasıl geldikleri ve siyasal sistemlerinin hangi süreçlerden geçerek oluşturulduğu incelenmektedir. Ek olarak siyasal gelişim sürecinin bir sonucu olarak oluşan siyasal kültürün nasıl şekillendiği de dikkate alınmaktadır. İki ülkede siyasal sistemin işlemlerini sağlayan kurumlar ve yapılar mercek altına alınmaktadır. Böylelikle ülkelerin yasama, yürütme, yargı organları incelenmekte ve bu organların görevleri karşılaştırmalı olarak analiz edilmektedir. Öte yandan ülkelerdeki seçim süreçleri ile siyasal partiler arasındaki dinamikler ve sivil toplumun ülkedeki etkinliği de siyasal süreçler kapsamında değerlendirilmektedir. Bu bağlamda iki ülkenin siyasal sistemlerindeki farklılıklarla birlikte bu sistemlerin oluşmasına kaynak teşkil eden sosyo-kültüre dinamikler tespit edilecektir.

2. Birleşik Krallık

Birleşik Krallık İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda'nın bir araya gelmesiyle oluşan bir ada devletidir. Ülkenin resmi adı Kuzey İrlanda ve Büyük Britanya Birleşik Krallığı'dır. Krallığı oluşturan ülkeler her ne kadar siyasal sınırlarla birbirinden ayrılrsa da yönetimi İngiltere'deki Kraliyet Ailesine ve İngiliz Parlamentosuna bağlıdır. Ayrıca ülke üniter yapıda örgütlenmiştir. Bu sebeple İngiltere Birleşik Krallık ülkeleri arasında öne çıkmaktadır. Ülkenin adı M.Ö. 5. yüzyılda adayı istila eden Anglo-Saksonlar'dan sonra Angıllar'ın Diyarı (Anglo-Land) ifadesinden türemiştir (Şahin, 2004: 138).

Köklü bir tarihe sahip olan ada, tarih boyunca Keltler, Normanlar, Anglo-Saksonlar, Romalılar ve Vikingler tarafından istila edilmiş ve göç

almıştır (Özdemir, 2017: 20). Adanın Kıta Avrupa'sının kuzeybatısında yer alan Britanya Adaları 244.100 km'lik bir yüzölçümüne sahip bulunmaktadır. Krallığın resmi dili İngilizcedir bunun yanında Galce, İskoçça, İrlandaca, Kernevekçe ve Manca bölgesel diller olarak kabul edilmektedir. Ülkenin 2024 yılındaki nüfusu 69,138,192 kişi den oluşmaktadır. Bu nüfusun %84,3'ü İngiltere'de, %8,2'si İskoçya'da, %4,6'sı Galler'de, %2,8'i Kuzey İrlanda'da bulunmaktadır. Nüfusunun %84'ü şehirlerde yaşamaktadır (Central Intelligence Agency (CIA), 2023a). Ülkenin başkenti Londra'dır İngiliz Parlamentosu ve Kraliyet Sarayı buradadır. Dini Anglikan Hristiyanlığıdır. Para birimi eski önemini yitirmiş olsa da hala dünyadaki en değerli 5. para birimi olan Sterlin (£)'dir. Gelişmiş ülkeler sınıfında bulunan ülke dünyadaki süper güç konumunu kaybetmiş olsa da dünya siyasetinde hala önemli bir yer tutmaktadır. Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi'nin 5 daimî ülkesinden biridir. 2024 yılındaki Gayri Safi Milli Hasılası (GSMH) 3.16 trilyon dolardır ve kişi başı milli geliri 52 bin dolar civarındadır (Statista.com, 2024).

2.1. Siyasi Gelişim

Britanya Adaları'nın tarihi 3000 yıla kadar uzanan köklü bir tarihe dayanmaktadır fakat Birleşik Krallık'ın tarihi Anglo-Saksonlar'ın M.S. 5. Yüzyılda gelip yerleşmesiyle başlamaktadır. Anglo-Saksonlar adada yaşayan adına Keltler denen yerlileri kısa sürede batıya ve kuzeye sürerek adaya yerleşmiş ve o tarihten günümüze kadar sürecek olan İngiltere'nin sınırları aşağı yukarı belirlenmiştir (Jenkins, 2012: 9-10). Bugünkü İrlanda, Galler ve İskoçya'nın kökeni Keltlere, İngiltere'nin ki ise Anglo-Sakson'lara dayanmaktadır.

11. yüzyılda komşu ülke Fransa'dan gelen Kral William önderliğindeki Normanların adayı işgal etmesiyle adadaki karma yapı daha da farklı bir hal almıştır. Kral William fethettiği bu yeni ülkede, düzeni ve kontrolü sağlamak için Norman Krallığında hâkim olan feodalizmi adaya getirmiştir (Hanar, 2018: 48). 13. yüzyılda İngiliz tahtına oturan Yurtsuz John'un güçlü ve istikrarlı devraldığı ülkede kısa sürede bir takım sorunlar meydana gelmiştir. Kral kiliseye karşı duruşuyla dini otoriteyi karşısına almış, yeni vergiler çıkarmış, derebeylik geleneklerine aykırı yeni yargılama ve idare usulleri getirmiş ve kanuna uygun olmayan acımasız uygulamalara başvurarak sadece lordların değil, kentli nüfusun da kendisine öfke duymasına sebep olmuştur (İlal, 2011: 213). Bunların yanında Kral John'un Bouvines Savaşı'nda büyük bir mağlubiyet alması da ciddi yönetim sorunları doğurmuştur (Searles, 1953: 37-39). Kral John ayaklanmayı bastırmak ve ihtiyacı olan desteği sağlamak için lordlarla bir anlaşma imzalamaya mecbur kalmıştır. Magna

Carta adı verilen bu anlaşmaya göre kral keyfi olarak vergi koyma ve lordları görevden alma yetkilerini kanunlarla sınırlandırmak zorunda kalmıştır (Erkul, 2015: 133-135). Magna Carta bu yönüyle sadece İngiltere'nin değil tüm siyasi tarihte önemli bir yer tutmaktadır. Mutlak yetkilere sahip kralların ilk defa yetkilerini sınırlandırıp hukukun üstünlüğü kabul etmesi bakımından tarihte bir ilktir.

Magna Carta'nın ilan edildiği yüzyılda krallar şövalyeleri ve kasaba sakinlerini yerel yönetimlerin sorunlarını dinlemek ve çözmek üzere Londra'ya davet etmeye başlamıştır. Bununla birlikte, bu davetler demokratik amaçlardan ziyade daha çok yeni vergiler çıkartma ve yerel iktidarın desteğini sağlama gayesini taşımıştır (Roskin, 2016: 25-26). Bu davetler zamanla düzenli bir hal almaya başlamıştır. Daha sonra soylular ile aynı oda da dinlenen bu insanlara ayrı bir oda tahsis edilerek günümüzdeki Lordlar Kamarası ve Avam Kamarası'nın kökeni oluşturulmuştur (Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), 2019a).

İngiltere'nin siyasi gelişimini etkileyen önemli olaylardan bir diğeri ise 16. yüzyılda İngiltere'nin Roma Kilisesinden ayrılıp Anglikan Kilisesini kurmasıdır. Anglikan Kilisesinin kuruluşundan önce Birleşik Krallık'ta yüzyıllardır krallar papanın onayı ile iktidara gelmişlerdir. Papa'nın onayı olmadan iktidar olamayan krallar gücünü kilise ile paylaşmak zorunda kalıyordu. Fakat bu durum Reform Hareketi ile değişmeye başladı. 15. yüzyılda ortaya çıkan Reform Hareketi, Katolik Kilisesi'nin otoritesini sarsmış ve Avrupa'daki ülkeler üzerindeki gücünün azalmasına sebep olmuştur. 16. yüzyılda Papa'dan evlenmek için izin isteyen Kral VII. Henry'nin isteğini reddedilmesi gerilimi zirveye çıkarmış ve İngiltere'nin Katolik Kilisesi'nden ayrılma kararı almasına ve Anglikan Kilisesi'nin kurulmasına sebep olmuştur. Kral VIII. Henry 1529-1540 yılları arasında parlamentonun çıkarttığı bir dizi yasa ile kendini devletin ve kilisenin başı ilan etmiştir (Dummett, 2006: 557).

17. yüzyıldan itibaren kralın yetkileri ve gücü parlamento karşısında giderek azalmaya devam etmiştir. Politik yönden güç azalmasında Lordlar Kamarasının monarkın mutlakiyetinin yükselmesinin önüne geçme çabaları etkili olmuştur (Parlak & Caner, 2009: 106-107). Parlamento'nun sürekli olarak artan gücü de monarşiyle olan çekişmesini sürekli olarak tırmandırmıştır. 1641 yılında Kral I. Charles parlamentoyu devre dışı bırakıp mutlak monarşiyi geri getirmeye çalıştığında bu gerilim iç savaşın fitilini ateşleyen etken olmuştur. Ülke kralcılar ve parlamentocular olarak ikiye ayrılmış, 500 bin kişinin hayatını kaybettiği iç savaşı parlamento kazanmış, Kral I. Charles 1649'da yargılanarak asılmış, Lordlar Kamarası ve kraliyet yürürlükten

kaldırılarak cumhuriyet ilan edilmiştir (Parliament.uk, 2023a). Cumhuriyet rejimi kısa ömürlü olmuş ve 1650 yılında monarşi tekrar ilan edilmiştir. Fakat monarşi bu tarihten sonra giderek sembolik bir hal almaya başlamıştır. 17. yüzyılda Kral William ve Kraliçe Mary tahta geçtikten kısa süre sonra parlamento tarafından hazırlanan Haklar Bildirgesini imzalamıştır. 1689'da imzalanan Haklar Bildirgesi ile kralın meclis kabul etmeden yeni kanun ve vergi çıkaramayacağı, vatandaşların kraliyete dilekçe verme hakkı, dilekçe hakkını kullananların kanuni olarak engellenemeyeceği, müeyyidelerin adil olması ve bireylerin temel hürriyetleri ve hakları için istekte bulunma hakkı gibi birçok değişiklik yapılmıştır (Şahingöz, 2022: 94). Fransız devriminin yarattığı etki Birleşik Krallık'a ulaştığında insanların demokrasi ve oy hakkı talepleri de görünürleşmeye başlamıştır. Ayrıca Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkardığı işçi ve orta sınıfın da yeni talepleri ortaya çıkmıştır. Bu süreçte vatandaşlar da da oy hakkına sahip olmaya başlamıştır (Roskin, 2016: 32). Oy hakkının insanlar arasında giderek geniş kitlelere yayılması da günümüz İngiliz siyasetinin temellerini atmıştır.

2.2. Siyasi Kültür

Birleşik Krallık köklü bir siyasi tarihe sahip olduğu için kültür hazinesi oldukça geniştir. Bin yıla uzanan siyasal gelişim süreci genel olarak kesintiye uğramadan, değişip evrimleşerek günümüzdeki haline ulaşmıştır. Birleşik Krallık anayasası yazılı değildir, yüzyıllar boyu süren siyasal evrim sürecinde normlar gelenekleşerek toplumsal bilince işlenmiştir. Günümüzde siyasi bir gücü olmayan kral/kraliçe toplumda ve siyasette oldukça saygı duyulmakta, geleneğin sembolü olarak görülmektedir. Başbakan gerek duyduğunda kral ya da kraliçeye danışmaktadır. “Tanrı Kraliçeyi Korusun” (*God save the Queen*) Birleşik Krallık milli marşının başlangıç cümlesidir. Bu gelenekçiliğin bir başka sonucu olarak Normanların adaya getirdiği feodalizmin oluşturduğu sınıf ayrımı günümüz Britanya'sında da varlığını devam ettirmektedir. Fakat özellikle sanayi devriminin ardından oluşan sermaye, işçilerin kötü çalışma koşulları ve düşük ücretlere karşı başlattığı mücadele sayesinde zaman içinde üst tabakadan alt tabakaya da yayılmıştır. Bu servet aktarımı sonucu keskin sınıf ayrımı da yumuşamaya başlamıştır.

2.3. Siyasi Kurumlar

Birleşik Krallık üniter yapıya sahip demokratik, sosyal bir hukuk devletidir. Rejimi parlamenter monarşidir. Kraliyetin yetkileri sembolik olmaktan öteye geçmez, asıl yetki parlamentodadır. Yasama, yürütme ve yargı birbirinden yumuşak şekilde ayrılmıştır. Yasama ve yürütmeye bir bütün olarak “Taç” denmektedir. Tarihsel olarak sadece kral/kraliçeyi ifade etmek için kullanılan

terim zaman içinde genişleyerek parlamento, kabine hatta memurları bile içine almıştır. En üst yargı organı üst mahkemedir.

2.3.1. Yasama

Ülkenin yasama erki, alt meclis yani Avam Kamarası ve üst meclis olan Lordlar Kamarası olmak üzere iki meclislidir. Avam Kamarası'nın üyeleri seçimle göreve gelir, Lordlar Kamarası'nın üyeleri ise soy bağı ya da kral/kraliçenin atamasıyla meclise girer (Ertaş, 2020: 470-471).

2.3.1.1. Avam Kamarası

Yasama organındaki asıl güç Avam Kamarasıdır. İngiliz hukuk düzeni parlamento egemenliği ilkesine dayanmaktadır. Özbudun'a (1968: 59) göre "*İngiliz anayasa hukukunun belki en belli başlı özelliği, İngiliz parlamentosunun egemen durumudur.*" Parlamantonun hukuki açıdan yasama gücünde sınır yoktur, ayrıca parlamentoyu denetleyecek kendisi dışında başka bir kurum bulunmamaktadır (Aykaç vd., 2015: 28). Parlamantonun üç temel görevi yasa yapmak, yürütmeyi denetlemek ve sorunları tartışmaktır. Meclis üyeleri seçimle göreve gelen 650 kişiden oluşur (Parliament.uk, 2023b). Görev süreleri seçim sürecine bağlı olarak en çok 5 yıldır. Meclis başkanı milletvekilleri arasından seçimle göreve gelir ve seçildikten sonra tarafsızdır. Avam Kamarası tatil yapmaz, çalışma dönemi kasım ayının ilk günü ile ekim ayının son günüdür (Parlak & Caner, 2009: 113). Seçimler sonunda oyların çoğunu alan parti "*Majestelerinin Hükümeti*" unvanını alıp hükümeti kurar, diğeri ise "*Majestelerinin Sadık Muhalefeti*" unvanını alıp ana muhalefet görevini üstlenir (Roskin, 2016: 47). Avam Kamarasında çok sayıda parti bulunmasına rağmen iki parti çoğunluğu oluşturmaktadır. İki büyük parti ortanın sağında yer alan soyluların ve orta-üst sınıfın oyunu alan Muhafazakâr Parti ve ortanın solunda yer alan işçilerin ve orta-alt sınıfın oyunu İşçi Partisi'dir. Bunların yanında merkezde yer alan bir üçüncü seçenек partisi olan Liberal Demokratlar ve İskoçya'nın bağımsızlığı konusundaki mücadelesini Avam Kamarasında sürdüren İskoç Ulusal Partisi'dir.

Meclis salonunun orta kısmında Meclis Başkanı oturur. Başkanın sağında iktidar partisi vardır. Ön sırada başbakan ve bakanlar oturur. Başkanın sağ tarafında ana muhalefet partisi oturur. Ön sırada ana muhalefet partisi başkanı ve gölge bakanlar vardır. Gölge bakan terimi iktidar değişimi gerçekleşip muhalefet iktidara geldiğinde ön sırada oturan muhaliflerin yeni kabinenin muhtemel bakanları olmasından türemiştir. İki tarafın da arka sıralarında ise meclis üyelerinin partideki seviyelerine göre hiyerarşik bir sıralama yapılır. Meclis salonu tartışmayı teşvik etmek için bilinçli olarak ufak tasarlanmıştır. 650 üyesi olan meclisin salonu sadece 400 kişilik kapasiteye

sahiptir. Bazı milletvekilleri oturumlara ayakta muhalif milletvekilleri ile dip dibe katılmaktadır (Roskin, 2016: 25-26).

2.3.1.2. Lordlar Kamarası

Lordlar Kamarası üst yasama meclisidir. Geçmişte parlamentonun güçlü kanadı olsa da Avam Kamarasının gücü ile dengelenme sürecindedir. Günümüzdeki yetkileri oldukça kısıtlanmıştır. Lordlar Kamarasının iki görevi bulunmaktadır. Bunlar yasama faaliyetleri ve yürütmenin denetimidir. Avam Kamarasının onayladığı kanun tasarıları Lordlar Kamarası tarafından kabul edilmeden yürürlüğe giremez fakat Avam Kamarası sonucu etkisiz hale getirebilme imkânına sahiptir (McCormick, 2020: 127). 1911 ve 1949 tarihli Parlamento Kanunları, üst meclis tarafından onaylanmayan bir yasa tasarısının, belli bir süreden sonra alt meclisin aksi yönde bir tasarrufu olmaması halinde, kral/kraliçenin imzasına sunulmasına kararlaştırmıştır. Ayrıca Lordlar Kamarasının mutlak veto yetkisi de geciktirici veto yetkisiyle değiştirilmiştir. Avam Kamarası tarafından gönderilen kanun teklifleri 1 yıl içinde görüşmelidir ancak kanun teklifi mali içerikliyse bu süre 1 aydır (Taylor, 1979). Yürütmeyi denetlemedeki etkinliği ise geçmişe göre büyük oranda azalmış durumdadır. Bunun temel sebeplerinden biri bakanların çoğunun Avam Kamarası içinden seçilmesidir (Kara, 2012: 14).

Lordlar Kamarasının 785 üyesi bulunmaktadır (Parliament.uk, 2023c). Üyeleri iki gruba ayrılır. Bunlar Ruhani Lordlar ve Dünyevi Lordlardır. Ruhani Lordlar toplamda 26 kişilik Başpiskopos ve Piskopos grubundan oluşur. Başbakan'ın tavsiyesi üzerine kral/kraliçe tarafından atanırlar. Dünyevi Lordlar ise din adamı olmayan üyelerdir. Kalıtsal Lordlar ve Yaşam Boyu (Kalıtsal Olmayan) Lordlar olarak ikiye ayrılırlar. Kalıtsal Lordlar makamlarını alt soydan gelen üyesine devredilebilirken Yaşam Boyu Lordlar bu makamı aktaramazlar (Kara, 2012: 12). 1958 yılında çıkarılan yasa Kalıtsal Olmayan Lordların faydalı kamu hizmetinde bulunmuş kişiler arasından başbakanın önerisi ve kral/kraliçenin onayı ile atanarak Lordlar Kamarasında ömürleri boyunca görevlerini sürdüreceklerini öngörmektedir. Kalıtsal Lordlar ise görevlerini soy bağı ile elde ederler. Eskiden Kamaranın büyük çoğunluğu bu grup oluşturmaktadır. Fakat 1999 yılında çıkarılan bir yasa ile üyelerinin çoğu kamara dışı bırakılmış ve 75 yaşında zorunlu emeklilik şartı getirilmiştir. Bu yasa değişikliği ile birlikte Kalıtsal Lordların gücü önemli ölçüde azaltılmıştır. Üyelerinin 91 tanesi Kalıtsal Lordlardan, 668 tanesi Yaşam Boyu Lordlardan, 26 tanesi ise Ruhani Lordlardan oluşmaktadır (Parliament.uk, 2023c).

2.3.2. Yürütme

Alman kökenli Kral I. George'un yerine bir vekil tayin ettiği günden bu yana kraliyet yürütmenin etkin kısmı olmaktan giderek uzaklaşmıştır. Halk tarafından seçilen Avam Kamarası ise gücünü giderek arttırmış ve siyasetin ana odağı, belirleyicisi konumuna gelmiştir. İngiltere'de devletin başı ve hükümetin başı arasında keskin bir ayrım bulunmaktadır. Devletin başı Kral/kraliçe iken, hükümetin başı başbakandır.

2.3.2.1. Kral/Kraliçe

Kral/kraliçe devletin lideridir. Günümüzde Birleşik Krallık'ta Windsor Hanedanı hüküm sürmektedir. Taht sırasında en önde olan veliaht, kral/kraliçe öldüğünde göreve gelmekte ve hayat boyu tahtta kalmaktadır (Yılmaz, 2010: 16). Yetkileri her ne kadar sembolik olsa da geleneksel olarak büyük saygı görmektedir. Kendisi devletin yaşayan sembolü olarak görülür. Seçimi kazanan partinin başkanı kral/kraliçenin onayını almadan başbakan olamaz ve hükümet kuramaz. Gene parlamento tarafından onaylanan yasa tasarıları kral/kraliçe tarafından onaylanmadan yürürlüğe giremez. Ancak bu onaylar bir formaliteden ibarettir. Son 300 yıldır hiçbir yasa tasarısı Kraliyet tarafından veto edilmemiştir (McCormick, 2020: 120-121). Bunun yanında monark parlamentoyu dağıtıp seçim çağrısı yapabilir ancak bunu sadece başbakanın isteği üzerine yapabilir. Bunun yanında haftalık olarak kraliyet sarayında başbakanla görüşür. Başbakan onu önemli olaylar hakkında bilgilendirir ve gerek gördüğünde fikir alır (The Constitution Society, 2023a). Her yasama yılının başlangıcında Lordlar Kamarası'nda açılış konuşması yapar ancak bu konuşma parlamento tarafından hazırlanır.

Yürütmenin ve devletin başı olmanın yanında kral/kraliçenin önemli askeri, dini ve yargısal yetkileri bulunmaktadır. İngiliz yargı sisteminin, Anglikan Kilisesi'nin ve ordunun başıdır. Kamu görevlerinin çoğu Kral/kraliçe adına yapılır.

2.3.2.2. Başbakan ve Bakanlar

Kral/kraliçe, seçimler sonuçlandığında, milletvekillerinin çoğunluğunu alan siyasi partinin liderine, başbakanlık görevini almasını ve taç adına ülkeyi yönetecek hükümeti kurmasını teklif eder (The Electoral Commission, 2024). Başbakan ve bakanlar Avam Kamarası içinden seçilir. Yürütmenin en etkili kanadı başbakandır (Kara, 2012: 10). Başbakan, Majestelerinin Hükümetinin lideridir ve hükümetin politikalarından ve karar alma süreçlerinden sorumludur. Gündemi genellikle başbakan belirler ve siyaseti

yönlendirir. Bunun yanında uygun gördüğü takdirde kral/kraliçeden erken seçim yapılmasını talep edebilir (Gov.UK, 2023a).

Kabine hükümetin resmi olarak en üst düzey karar alma organıdır. Başbakan tarafından yönetilir ve üst düzey bakanların çoğunu içerir. Bakanların ataması başbakanın tavsiyesi üzerinde kral/kraliçe tarafından yapılır. Bakanlar genellikle Avam Kamarasında ön sıralarda parti liderinin yanında oturan kişilerden seçilir. Lordlar Kamarası'ndan da bakan seçilebilir ancak genelde siyasi önemi az bakanlıklarda bu yöntem tercih edilir. Bakanlar parlamentodan seçildiği için siyasi kimlikleri bulunmaktadır. Bakanlar Kurulu alınan kararlardan ve politikaların uygulanmasından kolektif sorumluluk kapsamında sorumludur. Hükümet meclisteki desteğini kaybedebilir ve güven oylamasına maruz kalabilir (The Constitution Society, 2023b). Bu sistem başbakana geniş yetki sağladığı kadar onun görevden alınması konusunda da parlamentoya kolaylıklar sağlamıştır

2.3.3. Yargı

Birleşik Krallık bir hukuk devletidir ancak yazılı bir anayasası yoktur. 2009 yılına kadar ülkenin bir anayasa mahkemesi dahi bulunmamaktadır. Lordlar Kamarası'ndan gelen 5 kişilik bir hukuk komisyonu ve temyiz mahkemesi yüksek yargı davalarıyla ilgilenmektedir. Bu durum 2009 yılında 12 üyeye sahip Yüksek Mahkemenin kurulmasıyla değişmiştir. Üyelerin belli bir görev süresi olmamakla beraber 75 yaşında zorunlu olarak emekli olurlar. Kara'ya (2012: 9) göre: “İngiliz anayasa hukukunun başlıca üç kaynağı vardır: yasalar, davalar neticesinde yarguçlar tarafından oluşturulan içtihatlar ve anayasal teamüller”. Bu sebeple anayasal esneklik oluşmaktadır. Hakkında hukuki bir hükmün bulunmadığı bir konuyla karşılaşıldığında geleneklere uygun olarak içtihat kararları alınabilmektedir. İngiltere'de Anglo-Sakson hukuk sistemi kullanılmaktadır. Bu sistemde ortak hukuk kuralları vardır, kamu-özel hukuk ayrımı söz konusu değildir. Mevzuatı gelenek ve görenek kuralları, yargı kararı ve toplu halde olmayan farklı türdeki yasalardan ibarettir. Mahkeme en üst temyiz merciidir. Görevleri anayasal denetim yapmak, yerel yönetimler ile merkezi yönetimler arasındaki yetki uyumsuzluğu olduğunda karar makamı olmaktadır (Atay, 2017: 163).

2.4. Siyasi Süreçler

Birleşik Krallık gibi toplumun geniş kesimlerine yayılmış köklü demokrasi kültürüne sahip bir ülkede siyasal alan yalnızca devlet veya hükümet tarafından değil sıradan vatandaşlar, sivil toplum kuruluşları ve çıkar gruplarıyla birlikte çok aktörlü bir süreçle sağlanabilmektedir. Bu sebeple Birleşik Krallıktaki siyasal alan karmaşık ve oldukça çeşitlidir.

2.4.1. Seçimler

İngiltere'de genel seçimler en çok 5 yılda bir yapılır. Bunun yanında başbakan isterse seçimi kazanma ihtimalinin yüksek olduğu bir ortamda ya da bir krizin çözülmesi için çare olarak ülkeyi erken seçim götürebilir. Seçimlerde dar bölgeli basit çoğunluk sistemi kullanılır. Buna göre ülke Avam Kamarasındaki üye sayısı olan 650 seçim bölgesine ayrılır. Her seçim bölgesinden bir aday seçilir. Seçim bölgesinde yarışan adayların seçilmesi için belli bir sayıyı veya oranı geçmesi gerekmemektedir. En çok oy alan aday seçilir. Bu sistem büyük partilerin lehinde işlemekte ve küçük partilerin sandalye kazanma şansını düşürmektedir. Ayrıca tek bir partinin çoğunluğu kazanmasını kolaylaştırarak koalisyon hükümetlerinin önüne geçmektedir (Gov.UK, 2023b). Kama'ya (2016: 173) göre de "*Westminster modelinin niteliklere baktığımızda genel olarak, çoğunluk hükümetinin bulunduğu ve yürütme yetkisinin tek partinin elinde toplandığı görülmektedir.*"

2.4.2. Siyasi Partiler

İngiltere'nin parlamenter rejimi ve seçim sisteminden kaynaklı olarak siyasi partilerde görüş ayrılıkları genellikle söz konusu değildir. Westminster sisteminde parti içi kontrol sıkıdır, bunun sebebi ise partinin milletvekilinden kendi tasarılarını desteklemesini istemesidir. Parti denetçileri milletvekillerinin görüşmelere ve oylamalara dâhil olmasını planlar ve takip eder (McCormick, 2020: 129). Milletvekilinin farklı görüşte oy kullanması partisinde gözden düşmesine ve tekrardan aday gösterilmemesine sebep olabilir.

Seçimler sonucu Avam Kamarasında çoğunluğu elde eden parti sıkı parti disiplini sayesinde istediği her yasa teklifini meclisten geçirebilme kabiliyetini de elde etmektedir. İktidar partisinin bu gücü karşısında muhalefette olan partilerin direnme imkanının sınırlı olduğu ifade edilebilir. İktidarın önerdiği bir yasa tasarısının meclisten geçmemesi için en büyük engeli yine iktidar partisi oluşturmaktadır. Parti içindeki memnuniyetsiz milletvekilleri belirli oylamalarda muhalefetten taraf olabilmektedir. Bunun yanında partileri tarafından çok fazla baskı altında bırakılan milletvekilleri bu duruma tepki olarak muhalefet partiye geçebilirler. Dolayısıyla başbakan, partisinden desteğini kaybedebilir ve güven oylamasıyla istifa etmeye zorlanabilir. Hükümet, parlamentodan çıkmasının bir sonucu olarak, yasamanın denetimi altındadır. Parlamento düzenli olarak kabineyi meclis salonunda ağırlar ve soru yöneltir. Soru zamanı, milletvekilleri ve Lordlar Kamarasının üyeleri için hükümet bakanlarının sorumlu oldukları alanlar hakkında sorgulamak için bir fırsattır (Parliament.uk, 2023b). Bu sorular genel olarak kabineyi sıkıştırmak ve zor durumda bırakmak isteyen muhalefet partilerden gelir.

2.4.3. Sivil Toplum Kuruluşları ve Baskı-Çıkar Grupları

Gelişmiş demokrasilerin en önemli özelliklerinden biri etkin ve çok sayıda sivil toplum kuruluşunun (STK) siyasal sisteme dâhil olmaları olarak görülebilir. Bununla birlikte STK'lar genellikle siyasal kurumlarla herhangi bir bağlantısı olmadan görev yapmakta ve belli bir insan grubundaki (dezavantajlı) bireylerin hayat şartlarını yükseltmek, insan hakları konusunda çalışmalar yapmak, doğaya hassasiyet göstermek, idarecilere ve siyasal gündem oluşturanlara karşı baskı yaratmak, toplum sağlığının iyileştirilmesi gibi belirli hedefleri gerçekleştirmek için çalışmaktadır (Çuhadar, 2020: 139). Öte yandan Almond ve Verba'nın (1989) sınıflandırmasına göre katılımcı demokratik toplum özelliklerine sahip olan İngiltere'de sivil toplum konusunda oldukça gelişmiştir. 2007'de Birleşik Krallık'ta kayıtlı STK sayısı 870 bin, hayır kuruluşu sayısı ise 170 bindir (Hilton vd., 2010; 12). Sivil toplumun gücü ve etkinliği siyasal sistemi etkileme kabiliyetini de beraberinde getirmektedir. Aykaç vd.'ne (2015: 57) göre "*Siyasi yelpazenin solunda ve sağında iyi örgütlenmiş, faaliyet gösterdiği alanı iyi tanıyan, araştırma yapan ve siyasi ve bürokratik karar alıcılarla kurumsallaşmış ilişkiler oluşturan çok sayıda baskı ve çıkar grubu vardır.*" Sanayileşmiş ve gelişmiş bir ülke olan Birleşik Krallık büyük sermayeye sahip çok uluslu pek çok şirketin merkezi konumundadır. Bunun yanında gelişmiş bir işçi hareketine ve sendikal yapılanmaya sahiptir. Bu iki etkin güç siyasal hedefleri doğrultusunda parlamentodaki vekiller üzerinde baskı yaratarak ya da çıkar ilişkileri kurarak hedeflerine ulaşmayı amaçlar.

3. Almanya

Almanya ismi milattan önceki ilk yüzyıllarda Doğu Avrupa'dan gelip Ren Nehri civarına yerleşen Cermen kabilelerinden gelmektedir. Batı Avrupa'daki Galler Cermenlerin yerleştiği bu bölgeye "*Germani*" adını vermiş daha sonra Roma döneminde bu kelime "*Germania*" olarak bilinmiştir (CIA, 2023b). Avrupa'nın kalbinde bulunan Almanya'nın kuzeyinde denizler (Baltık ve Kuzey Denizi), diğer kısımlarda ise kara sınırı bulunmaktadır. Kara sınırını 9 ülke (Danimarka, Polonya, Avusturya, İsveç, Çek Cumhuriyeti, Fransa ve Benelux ülkeleri) ile paylaşmaktadır. İklimi genel olarak ülkeye hâkim olan yağışların yoğun olduğu ılıman okyanus iklimidir (Parlak & Caner, 2009: 156-157).

Ülke 16 eyalete ayrılmıştır. Resmi dili Almancadır bunun yanında Danca, Sırpça, Romanca ve Frizce resmi olarak kabul edilmiş azınlık dilleridir. 2024 yılındaki nüfusu 84,348,495 milyon kişidir. Ortalama hayat beklentisi 81 yıldır. Yaşlı nüfusu fazladır ve doğum oranı düşüktür. 4,08 trilyon dolarlık

GSMH ile dünyanın en büyük dördüncü ekonomisidir. Kişi başı GSMH 48 bin 718 dolardır (World Bank Group, 2024). Ülkenin %49,7'si Hristiyan'dır bunun yanında %41,9'unun herhangi bir dini inancı yoktur (CIA, 2023b). Resmi para birimi dolardan sonra ikinci rezerv para birimi olan Euro(€)'dur. Ülkenin başkenti Berlin'dir.

3.1. Siyasi Gelişim

M.S. 5. yüzyılın sonunda Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkıldığı alanda Cermen devletleri kurulmuştur (Çağıl, 1958: 47). Zaman içinde Katolik Hristiyanlığı benimseyip bir araya gelen bu devletler gerçekleşen fetihlerle birlikte büyüyerek Frank İmparatorluğu halini almıştır. Ancak daha sonra Avrupa'nın çoğunu kapsayan imparatorluk üç parçaya bölünmüştür: Orta Frenk Krallığı ve Lotharingia, Doğu Frenk Krallığı ve Batı Frenk Krallığı (Özmen, 2018: 64). Günümüzdeki Almanya'nın kökeni Doğu Frenk Krallığı'na dayanmaktadır. Orta Frenk Krallığı'nın ömrü uzun olmamış ve 10. yüzyılda yıkılmıştır. Daha sonra Doğu Frenk Kralı I. Otto, Orta Frenk Krallığı'ndan arda kalan İtalya'yı fethetmiş ve buradaki istikrarsızlığa son vermiştir. I. Otto'nun İtalya'yı tekrardan düzene sokması Papa'yı memnun etmiş ve bu sebeple artık sahibi olmayan imparatorluk tacını I. Otto'ya takarak minnettarlığını göstermiştir Kutsal Roma Cermen imparatorluğu bu şekilde tarih sahnesine çıkmış ve Napolyon'un 1806 yılındaki işgaline kadar varlığını sürdürmüştür (Duits, 2021).

İmparatorluk'ta Stollberg-Rilinger'e (2006: 14-15) göre *“Hiyerarşide Kayser en üst basamakta yer alsa da bu denklem içerisinde diğer güç merkezlerini dikkate almadan devlet içerisinde herhangi bir uygulamayı hayata geçirecek kudrete sahip değildi.”* İmparatorluk merkezi otoritenin olduğu tek parça bir ülke değil, sayısı yüzlerce olan özerk şehir ve prensliklerden meydana gelen çetrefilli desenlerden oluşmaktaydı (Roskin, 2016: 199).

15. yüzyılda başlayan Reform Hareketi 1517'de Martin Luther'in Katolik Kilisesini eleştirdiği 95 maddelik bildiri ile başladı. Daha sonra bu hareket yeni bir Hristiyanlık mezhebi olan Protestanlığı ortaya çıkardı. Katolikler ile Protestanlar arasındaki anlaşmazlıklar giderek tırmanarak ilk olarak Alman topraklarına daha sonra tüm Avrupa'ya yayılan din savaşlarının başlamasına sebep oldu. 1618-1648 yılları arasında gerçekleşen bu savaşa sonradan Otuz Yıl Savaşları adı verilmiştir. Savaşı Protestanlar kazanmış ve sonrasında Westphalia Barışı yapılmıştır (Alganer ve Çetin, 2007: 98). Böylelikle Almanya ve çevresinde Protestanlık, Calvinizm ve Katoliklik makul inançlar olarak sayılmış, kilisenin yetkileri kısıtlanmıştır (Sander, 2003: 100).

19. yüzyılda Napolyon'un Avrupa'yı fethinden Almanlar da nasibi almıştır. Dağınık haldeki küçük Alman yönetimleri Fransızlara direnememiş ve çoğu işgal edilmiştir. Sadece iki büyük Alman devleti olan Prusya ve Avusturya bu işgalin dışında kalabilmiştir. Napolyon'un yenilgisinden sonra 1815 yılında toplanan Viyana Kongresi'nde Avusturya liderliğinde yeni bir Alman Devletleri Konfederasyonunun kurulması kararlaştırılmıştır. 39 devletten bir araya gelen birlik Danimarka, Prusya ve Avusturya İmparatorluğu'nu da içine almıştır (Öztürk, 2023: 409).

Fransızlar Almanya'yı işgal ederken milliyetçilik fikrini de beraberinde getirmişlerdi. Bu fikir kısa zamanda bağımsız ve birleşik bir Alman devleti kurma fikrinin giderek önem kazanmasının önünü açmıştır. 1848 Devrimleri'nde liberallerin ve muhafazakârların çabaları buna yeterli olmasa da daha sonra konfederasyon üyesi ülkeler arasında 1934 yılında "Zollverein" adı verilen bir gümrük birliği kurulmuş ve birlik olma yolunda önemli bir adım atılmıştır. Prusya'nın kurduğu gümrük birliğine 1830'a kadar Alman devletlerinin tamamına yakını katılmıştır. 1861'de Otto Von Bismarck Prusya başbakanı seçilmiş ve Prusya'nın kudretini arttırarak Almanların tek çatı altında birleşmesini amaçlamıştır (Artar & Baysoy, 2020: 4). Zamanla gümrük birliğindeki hâkimiyetinin artması ve savaşlar yoluyla diğer küçük Alman devletlerini de bünyesine katan Prusya, Avusturya ve Fransa ile yaptığı savaşları kazanarak 1871 yılında siyasi bütünlüğünü tamamlamıştır (Derya, 2015: 99).

Yeni kurulan birleşik Alman İmparatorluğu 25 eyaletten oluşan federal bir devlet olarak yapılandırıldı. Ayrıca Anayasa'nın 5. Maddesi ile seçimle göreve gelen temsilcilerin olacağı İmparatorluk Meclisi (Reichstag) ve eyaletlerin temsilcilerinin bulunacağı Federal Konsey (Bundesrat) yasama organları olarak belirtildi (Karadağ, 2015: 127). Önemli kararların çoğu Federal Konsey'de alınmakta iken İmparatorluk Meclis'in kısıtlı yetkileri söz konusuydu. Ayrıca başbakanı (şansölye) da İmparator atıyordu. Başbakanın meclise karşı bir mesuliyeti bulunmuyordu, bundan dolayı güven oylamasına tabi tutulamazdı ve bakanları kendi atardı (Roskin, 2016: 205).

Almanya birliğini tamamladıktan sonra izlediği devlet politikaları ve zengin maden yataklarının etkisiyle hızla sanayileşmeye başlamıştır. İmparatorluk her ne kadar sanayileşmeye geç başlamış olsa da kısa sürede İngiltere ve Fransa'yı yakalayan bir seviyeye erişmiştir. Almanya'nın hızla güçlenip Avrupa siyasetinde merkez konumda bir ülke haline gelmesi ve sanayileşme sonucu artan hammadde ihtiyacı İngiltere ve Fransa ile çıkar çatışmaları yaşamasına yol açmıştır. Bu çatışmalar giderek şiddetlenmiş

ve diğer ülkelerin de bu çatışmada saf tutması Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasına sebep olmuştur.

Savaş sonunda mağlup olan Almanya, topraklarının bir kısmını kaybetmiş ve Versay Antlaşması'nın dayattığı ağır koşullar altında teslim olmak mecburiyetinde kalmıştır (Artar & Baysoy, 2020: 9). Versay Antlaşması Almanya'nın çok ağır savaş tazminatına mahkûm olmasına, ordusunun büyük kısmını terhis edilmesine ve topraklarını kaybetmesine sebep olmuştur. Savaşın kaybedilmesi ayrıca Alman İmparatoru'nun ülkeyi terk etmesine ve cumhuriyetin ilan edilmesine de yol açmıştır. Böylece II. Reich sona ermiştir. 1919'da kurulan Weimar Cumhuriyeti'nde yürütmenin başının artık seçimle göreve geldiği ve kabinenin de Reichstag'a (alt meclis) hesap verme yükümlülüğünün bulunduğu bir siyasal sistem kurmuştur. Ayrıca eyaletlerin temsil edildiği meclis olan Reichstrat'ın (üst meclis) yetkileri de alt meclise göre büyük oranda kısıtlanmıştır (Karadağ, 2015: 128).

1919-1933 yılları arasında varlığını sürdüren Weimar Cumhuriyeti pek çok sorunla karşı karşıya kalmıştır. Ağır savaş tazminatları ekonomiyi büyük zarar vermiş, sürekli para basılarak borçların ödenmeye çalışılması tarihte görülmemiş enflasyon oranlarına sebep olmuş, yüksek işsizlik, açlık ve iktidardan duyulan memnuniyetsizlikten dolayı büyük protestolar baş göstermişti. Bu ortamda toplumda radikal fikirler yükselmeye başlamıştır. Bismarck dönemine kadar dayanan milliyetçiliğin faşizme dönüşmesi ve Hitler önderliğindeki Nasyonal Sosyalizme ya da Nazi ideolojisine dönüşmesine de bu dönemde başlamıştır (Artar & Baysoy, 2020: 9).

1933'te Adolf Hitler'in iktidara gelmesi ile Weimar Cumhuriyeti dönemi son bulmuştur. Kısa süre içinde devlet kurumlarını kontrolü altına alan ve siyasi partileri kapatan Naziler yönetimdeki tek erk haline gelmişlerdir. Bu doğrultuda iktidar partisinden başka siyasi partinin faaliyetleri yasaklanmış, yeni siyasi partilerin kurulması kanun dışı ilan edilmiş, devlet ve kabine lideri unvanları Hitler'de toplanmış ve devlet tümüyle bir diktatörlüğe evrilmiştir (Muratoğlu, 2014: 299).

Naziler'in amacı ırkçılığa ve faşizme dayalı ideolojilerini araç olarak kullanarak Versay Anlaşması'nın zincirlerini kırmak ve III. Reich'i kurmaktır. Bunun için gelişmiş sanayilerini kullanıp bir savaş makinesi yarattılar ve bir dünya savaşının başlattılar. 1939 yılında Almanya'nın saldırısı ile başlayan İkinci Dünya Savaşı sonucunda Almanlar mağlup oldu ve Alman siyasi birliği yeniden sonlandı (Aykaç vd., 2015: 159). Almanya müttefik devletler tarafından işgal edildi ve Naziler'in iktidarı da son buldu.

1945'te gerçekleştirilen Potsdam Konferans'ında Amerika Birleşik Devletleri (ABD), İngiltere, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) ve Fransa tarafından Almanya'nın kısmi ve hakimiyet sağlanabilecek bir yapıya dönüşmesine karar verildi (Aykaç, vd., 2015: 159). Almanya bunun üzerine SSCB kontrolündeki Demokratik Almanya Cumhuriyeti ve ABD, İngiltere ve Fransa'nın ortak kontrolündeki Federal Almanya Cumhuriyeti olarak ikiye bölündü. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından başlayan Soğuk Savaş ile dünya iki kutuplu dünya düzenine geçti. Bu iki kutbun başında kapitalist ABD ve sosyalist SSCB bulunmaktaydı. Almanya'da bu iki kutup doğrultusunda bölündü. Doğusu SSCB tarafından işgal edildi ve burada demokrasi yürürlükten kaldırılarak totaliter sosyalist düzen kuruldu. Batısını üç müttefik devleti paylaştı ancak tek bir ülke olarak kalmasına karar verildi. Batıda federal yönetim biçiminin yanında kapitalizm ve demokrasi uygulandı. 1948 yılından itibaren varlığını iki ayrı parça haline devam ettiren Almanya 1991 yılında Soğuk Savaş'ın bitmesiyle tekrar birleşti.

3.2. Siyasi Kültür

Almanya uzun zaman boyunca otoriter ve mutlakiyete dayanan rejimler tarafından yönetildi ve demokratik girişimler çoğu zaman geriye sardı. İmparatorluk döneminde meclisin oldukça sınırlı yetkileri vardı ve imparatorun güdümünde hareket eden bir araç olarak çalışıyordu. Bu gibi sebeplerle Almanya'nın demokrasi kültürü geç gelişmeye başladı. İstikrarlı bir demokrasiye kavuşması ancak 1950'lerden sonra olabildi (Yılmaz, 2013). İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra doğan neslin demokrasiye olan inançlarının ve siyasete katılım gösterme eğiliminin yüksekliği bu gelişimin sebepleri arasında gösterildi (Roskin, 2016).

Öte yandan birleşme sonrası oluşan doğu-batı arasındaki fark da Almanya'nın siyasi kültüründe önemli yer tutmaktadır. Nitekim Soğuk Savaş'ın bitişine kadar doğudaki Almanlar sosyalist rejim ve totalitarizmle yönetildiklerinden birleşme sonrası demokratik kültüre adapte olmak süre tabii olarak süre aldı. Zira bugün bile siyasi tercihleri, demokrasiye katılımları, oy verme eğilimleri batı tarafına göre farklılık göstermektedir. Dolayısıyla Almanya'da homojen bir siyasi kültürden bahsetmek mümkün değildir. Bu kültür de siyasal rejim kurgusunu ve siyasal alanı şekillendirmiştir.

3.3. Siyasi Kurumları

Almanya federal yapıda örgütlenmiş parlamenter bir demokrasidir. Yasama, yürütme ve yargı birbirinden yumuşak şekilde ayrılmıştır. Yasama organı Bundestag ve Bundesrat meclislerinden oluşur. Yürütmede Cumhurbaşkanı, Başbakan (Şansölye) ve Bakanlar Kurulu bulunur. Yargı

erkinin en üst organı ise Federal Anayasa Mahkemesidir. Bunun yanında federal örgütlenmenin bir sonucu olarak her 16 eyaletin kendi ayrı yasama, yürütme ve yargı organı bulunmaktadır.

3.3.1. Yasama

Almanya'da yasama organı bütün Alman yurttaşlarını temsil etmek amacıyla seçilerek göreve gelen milletvekillerinin oluşturduğu Federal Meclis (Bundestag) ve üyelerini eyaletlerin gönderdiği Federal Konsey (Bundesrat) olmak üzere iki meclislidir (Aykaç vd., 2015: 161). Bundestag yasama sisteminde üstün olan meclistir. Yasama vazifelerinin yapılabilmesi hususunda bazı kanuni düzenlemelerin gerçekleştirilebilmesi için meclislerden ikisinin de kabulü mecburidir (Parlak & Caner, 2009: 171). Bu sebeple iki meclis arasında iş birliği önem kazanmaktadır. Eğer meclisler yasa tasarısını konusunda anlaşmazlık yaşarlarsa iki meclisin de 16 üye gönderdiği bir arabuluculuk komisyonu kurulmakta ve çözüm burada aranmaktadır.

3.3.1.1. Federal Meclis (Bundestag)

Bundestag iki meclisli sistemde alt meclistir ve üst meclis Bundesrat'a göre daha güçlü konumdadır. En az 598 üyeye sahip olmakla birlikte sabit bir üye sayısı yoktur. Üyeleri seçimle göreve gelir. Milletvekili sayısı dönemden döneme değişiklik göstermektedir. Bu doğrultuda partiler aldıkları oy oranına göre temsiliyet gösterebilmeleri için fazladan koltuk kazanabilir ya da denge unsuru olarak koltuk teklif edilebilir (McCormick, 2020: 163). Yasama yılı 31 Ekim'de biter ve 1 Kasım'da başlar (Bundesrat, 2024). Federal Meclis seçimleri 4 yılda bir yapılmaktadır. Görevleri yetki alanına giren konularda yasama faaliyetlerinde bulunmak, yürütmeyi denetlemek, bütçe onaylamak, başbakanı seçmek ve uluslararası anlaşmaları onaylamaktır (Bundestag, 2024a). Ayrıca cumhurbaşkanının seçiminde etkin rol oynar ve Federal Anayasa Mahkemesinin 6 üyesini seçer. Meclis başkanı meclis üyeleri arasından 4 yıl için seçilir. Protokole göre ülkenin lideri olan cumhurbaşkanından sonra başbakan ve diğer anayasal organların başkanları değil, meclis başkanı gelir (Bundestag, 2018: 20).

Meclisteki en büyük parti Hristiyan Demokrat Birliği (CDU)'dir. Merkezin sağında konumlanan Hristiyan Demokratlar ılımlı muhafazakârlığı ve serbest piyasa ekonomisini savunmaktadır. En büyük rakipleri Sosyal Demokrat Parti (SPD)'dir. Merkezin solunda yer alan parti refah devleti anlayışını savunmaktadır. Bağımsız Demokrat Parti (FDP) liberal görüşü benimsemiş bir partidir. Merkez sağ görüşlü bir parti olmakla birlikte serbest piyasa, özgür bireyler ve toplum amaçlar. Bir değer parti ise Yeşiller'dir. Çevreci konuları meclise taşıyan parti merkezin solunda konumlanmaktadır.

Meclisin oturma düzeni yarım daire şeklinde tasarlanmıştır. Dairenin merkezine milletvekillerinin hitap edeceği bir kürsü bulunmaktadır. Meclis Başkanı bu kürsünün arkasında oturur ve tüm salonu karşısına alır. Partiler aldıkları sandalye sayısına göre meclisteki yerleri belli edilir (Bundestag, 2018: 4-5).

3.3.1.2. Federal Konsey (Bundesrat)

Yasama sistemindeki üst meclis Federal Konsey (Bundesrat)'dir. Meclis her eyaletin nüfusu oranında üç ila altı arasında üye göndermesiyle oluşur. Bu dağılıma göre Bundesrat'ın üye sayısı 69'dur (Aykaç, vd., 2015: 162). Temel görevleri de yasama faaliyetleri, yürütmeyi denetlemek ve eyaletleri temsil etmektir. Federal Konsey'in onayı olmadan Almanya'daki kanunların %50'sinden fazlası yürürlüğe giremez (Can, 2004: 9). Bundesrat'ın onayına ihtiyaç duyulmayan kanun tekliflerinde ise kanun yasaladıktan sonra 14 gün içinde itiraz edebilir (Aykaç vd., 2015: 164). Üyeleri her ne kadar atama yoluyla göreve gelse de bu atamalar rastgele değildir. Üyeler federal seçimlerden ayrı olarak yapılan eyalet seçimleri sonucu oluşan eyalet meclislerindeki parti dağılımı oranına göre seçilir. Bundesrat'ta oylama sırasında aynı eyaleti temsil eden üyeler farklı partilerden olsalar bile aynı görüşü desteklemek zorundadırlar. Bunun sebebi ise aynı eyaleti temsil etmelerine ve eyaletin tek bir sesi olması gerektiğine dayandırılmaktadır. Dolayısıyla eyalet temsilcileri aslında kendi eyalet hükümetlerinin vekili durumuna gelmektedir (Parlak & Caner, 2009: 170).

3.3.1.3. Eyalet Meclisleri (Landtag)

Almanya'nın federal sisteminde her eyaletin kendine ait bir yasama meclisi bulunmaktadır. Federal Meclisin yasama alanı dışına kalan her konuda yasama faaliyetlerinde bulunabilirler. Bundesrat üyeleri bu meclislerden çıkmaktadır. Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde de etkin rol oynamaktadırlar.

3.3.2. Yürütme

Almanya'da parlamenter sistemin bir sonucu olarak devletin başı ve hükümetin başı unvanları ayrı olarak temsil edilmektedir. Devletin başı cumhurbaşkanı iken hükümetin başı şansöyedir. Bunun yanında her eyalette seçimle göreve gelen yürütme organları bulunmaktadır.

3.3.2.1. Cumhurbaşkanı

Cumhurbaşkanı yürütmenin başıdır. Görev süresi 5 yıldır ve aynı kişi en fazla iki dönem seçilebilir. Cumhurbaşkanı Federal Konsey tarafından seçilir. Konsey genel olarak 5 yılda bir toplanan Federal Meclis milletvekillerinin

tamamından ve eyalet meclislerinden gelen Bundestag milletvekilleri ile aynı sayıda eyalet milletvekilinden oluşur (Bundestag, 2024b). Cumhurbaşkanı yürütmede sembolik bir konumdadır. Tarafsız ve dengeleyici bir unsur olması beklenir. Temel olarak görevleri de devletin başı olmak, kanun tekliflerini imzalamak ve başbakanı, bakanları, Federal Anayasa Mahkemesi üyelerini ve üst düzey kamu görevlilerini atamaktır (Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası, Md. 54, 60).

3.3.2.2. Şansölye ve Federal Hükümet

Şansölye yürütmedeki esas güçtür. Cumhurbaşkanı Bundestag üyesi bir adayı şansölye adayı olarak önerir ve daha sonra bu aday Bundestag'ta oylanır. Meclis, cumhurbaşkanının önerdiği adayı seçmez ise 14 gün sonra yeni bir oylama yapar ve kendi inisiyatifi ile şansölyeyi seçer. Şansölye hükümet politikasını belirleme gücüne tek başına sahip olmasının yanında meclise karşı, bütün kabineyi temsilen, sorumludur (Özdemir, 2017: 41).

Federal Hükümetin büyüklüğünü şansölye belirler ve bakanlar şansölyenin önerisi üzerine cumhurbaşkanı tarafından atanır. Üyeler genellikle Bundestag'dan atanmakla beraber nadir de olsa meclis dışından atamalar da yapılabilmektedir. Federal Hükümet yasa teklifinde bulunabilir ancak teklif Bundestag'a gitmeden önce Bundesrat'a gönderilir ve görüşü alınır. Kurul'un parlamentoya karşı bir sorumluluğu bulunmaz bunun yerine şansölyeye karşı sorumludurlar. Bakanların şansölyeye karşı sorumluluğu onu yürütmedeki açık ara en güçlü kişi yapar (Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası, Md. 65, 76).

Almanya siyasi sisteminde yürütmenin güven oylamasına tabi tutulması ancak mevcut hükümet görevdeyken yerine meclis tarafından alternatif bir hükümet seçilirse mümkündür. Buna yapıcı güven oylaması usulü adı verilmiş. Almanya Anayasası (67. Md.)'na göre "*Federal Meclis, Federal Başbakanı güvensizlik oyunu ancak, üyelerinin salt çoğunluğuyla ona bir halef seçmek ve Federal Cumhurbaşkanı'nın görevden azlını istemek suretiyle verebilir. Federal Cumhurbaşkanı bu isteğe uyar ve seçilene atar.*" Bu uygulama yürütmenin güven oylaması ile düşürülmesini zorlaştırmaktadır. Yapıcı güven oylaması Almanya'da yalnızca bir kere sonuca ulaşmıştır (McCormick, 2020: 158).

3.3.3. Yargı

Almanya'da yargı yetkisi Anayasaya göre (M. 92) "*Yargıçlara aittir; bu yetki, Federal Anayasa Mahkemesi, bu Anayasada öngörülen federal mahkemeler ve eyaletlerin mahkemeleri aracılığıyla kullanılır.*" Almanya Anayasası, İkinci

Dünya Savaşı'ndan sonra 1949 yılında ülkeyi işgal eden Müttefik Devletler'in yönetiminde yazılmıştır. Resmi adı Temel Yasa olmakla beraber Bonn Anayasası da denmektedir. Yüz kırk altı maddeden oluşur. Anayasanın ilk on dokuz maddesinde sivil haklara ve özgürlüklere yer verilmiştir. Federasyon ve eyaletler kısmı on yedi maddeden oluşur. Temel Yasa, eyaletlere daha fazla yetki verdiği için Weimar Anayasasından daha demokratik ve federal bir anayasa olarak kabul edilir (Kürkçüer, 1957: 103). Anayasa'da Federal Meclis, Federal Konsey, cumhurbaşkanı, hükümet, federasyonun yasama yetkisi, yargı, maliye, savunma, ortak görevler ve geçici hükümler başlıkları bulunmaktadır. Anayasa değişikliği yapmak için Bundestag ve Bundesrat meclislerinin üye sayılarının 2/3'ü ile teklife onay vermesi gerekmektedir (Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası, Md. 79). Alman yargı sisteminde en üst yargı organı Federal Anayasa Mahkemesi'dir. On iki üyeden oluşur ve görev süreleri 12 yıldır. Üyelerinin altısını Bundestag, altısını Bundesrat meclisi seçer. Üyeleri on iki yıl süreyle görev yapar. Mahkemenin görevi anayasal denetim yapmak ve eyaletler merkezi hükümetler arasındaki yetki uyuşmazlıklarını çözmektir (Md.93-94).

Anayasa Mahkemesi haricinde de ülkede yüksek mahkemeler bulunur. Federasyonun yargı sistemi adli, idari, vergi, iş ve sosyal yargı bölümleri olmak üzere ayrı ayrı Federal Temyiz Mahkemesi, Federal İdare Mahkemesi, Federal Vergi Mahkemesi, Federal İş Mahkemesi ve Federal Sosyal Mahkemesinden oluşur. Ek olarak bu mahkemelerin kurduğu bir de Ortak Daire vardır. Bu daire temel olarak yargı içtihatları üzerinde çalışmaktadır (Md. 95).

3.4. Siyasi Süreçler

Bu bölümde Almanya'daki seçim sistemleri, siyasi partiler, sivil toplum yapısı ve siyasal alanın diğer aktörleri üzerinde bir değerlendirme yapılmaktadır. Bu kurumların siyasal sistem üzerindeki etkileri tartışılmaktadır.

3.4.1. Seçimler

Almanya'da seçimler en çok dört yılda bir yapılır. Seçim sistemi olarak dar bölgeli basit çoğunluk sistemini ve nispi temsil sistemini içeren karma bir sistem kullanılır. Bu sisteme göre seçmenler iki oy birden kullanır. İlk oyunu dar bölgeli basit çoğunluk sisteminde aday olan milletvekili adayına verir. Ülke 299 seçim bölgesine ayrılmıştır. Her bölgede en çok oyu alan aday seçilir. İkinci oy nispi temsil sistemine göre her eyalette seçime giren partilere verilir. Partiler aldıkları oy oranına göre Federal Mecliste sandalye kazanır. Seçimde %5 oy oranını geçmeyen partiler meclise giremez (Md. 38-39). Bu sistem küçük partilerin ve bağımsız adayların büyük partiler karşısında

temsil kabiliyetinin azalmasını engellemeyi amaçlar. Bayraktarlı'nın (2017: 168) ifadeleriyle “*Bu nedenle Alman seçim sistemi, genel olarak, seçime katılan parti veya bağımsız adayların aldıkları oy ile elde ettikleri siyasal güçleri oranında parlamentoda temsil edilmelerine olanak sağlayacak adalet ilkesine dayalı bir hesaplama sistemini tercih etmiştir.*”

Seçim sisteminin küçük partilerin lehine olacak şekilde işlemesi büyük partilerin oy oranlarının düşmesine ve mecliste tek bir partinin hükümeti kuracak çoğunluğu elde edememesine sebep olabilmektedir. Bu durumun genel olarak sonuçlarından biri de koalisyon hükümetlerinin kurulmasıdır. Nitekim Almanya’da 1949’daki cumhuriyetin ilanından bu yana bir partinin tek başına hükümet kurabilmesi sadece bir kere gerçekleşmiştir (McCormick, 2020: 160).

3.4.2. Siyasi Partiler ve Eyaletler

Alman siyasetinde iki büyük partinin hâkimiyet bulunmaktadır. Genellikle merkez sağdaki Hristiyan Demokratlar ve merkez soldaki Sosyal Demokratlar Bundestag’daki koltukların çoğunluğunu elde etmektedirler. Seçim sisteminin koalisyonları teşvik etmesi sonucu tek parti hükümeti genellikle kurulamamaktadır. Bu sistem nedeniyle en çok oyu alan parti bir ya da iki küçük parti ile bir araya gelerek hükümeti kurmaktadır (Bayraktarlı, 2017). Koalisyon hükümetlerinin bir sonucu olarak partilerin iş birliği içinde çalışmasının gerekliliği, mecliste parti disiplini sıkılaştırmakta ve milletvekillerinin parti ile aynı görüşte oy kullanmasına yönelik eğilimi teşvik etmektedir.

Parlamente sistemin bir sonucu olarak hükümeti denetlemek Bundestag ve Bundesrat’ın görevidir. “*Federal Meclis; hükümet sorgusu, soru saati, yazılı soru, büyük soru, küçük soru ve güncel saat adı altında çeşitli soru mekanizmaları ile hükümeti denetlemektedir.*” (TBMM, 2019b). Federal Konsey de gerekli gördüğü takdirde hükümetten görüş isteyebilmektedir. Öte yandan her eyaletin kendi yasama, yürütme ve yargı organının olması, cumhurbaşkanı seçimindeki etkin rolleri, Bundesrat üyelerini atamaları ve Bundestag meclisinin üye sayısının genellikle yarısından fazlasının eyaletlerde seçime giren partilerden gelmesi eyaletleri merkez karşısında güçlü bir noktada konumlandırmaktadır.

3.4.3. Sivil Toplum Kuruluşları ve Baskı-Çıkar Grupları

Sivil toplum kuruluşları, Almanya’da diğer gelişmiş demokrasilerde olduğu gibi etkin bir kimliğe sahiptir fakat sivil alanın ülke genelime homojen olarak dağılmadığı ifade edilmektedir (Aykaç vd., 2015: 179).

Ülkenin doğusunda ve yaşlı nüfus arasında sivil topluma katılım düşükken genç nüfusta oldukça yaygındır. Güçlü bir sivil toplumun yanında gelişmiş bir sanayiye sahip olan Almanya'da sendikacılık ve lobcilik faaliyetleri de oldukça yaygındır. En büyük iki partiden biri olan Sosyal Demokratlar 1870'lerde bir işçi hareketi olarak başlamıştır (Tauscher, 2014: 86-88). Sendikalar tarihi süreçte işçilerin haklarının, çalışma koşullarının ve hayat standartlarının iyileşmesinde rol oynamışlardır. Güçlü sendikal hareketlerin yanında güçlü lobcilik faaliyetlerinde bulunan dünya çapında faaliyet gösteren pek çok şirkete ev sahipliği yapmaktadır.

4. Siyasal Sistemlerin Karşılaştırılması

Bu bölümde iki ülke siyasal sistemleri bakımından karşılaştırılmaktadır. Bu karşılaştırma ülkelerin siyasi gelişimleri, kültürleri, kurumları ve süreçleri ile sivil alanları üzerine odaklanmaktadır. İki ülkenin ekonomik, sosyal, kültürel, coğrafi ve politik özellikleri dikkate alındığında küresel siyasal sistemde iki güçlü devlet oldukları tespit edilebilmektedir. İki ülke de Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin daimi üyesidir. Bu durum iki ülkeyi de siyasal sistemde önemli avantaj ve üstünlük sağlamaktadır. Bunun yanında her iki ülke de sanayileşmiştir ve gelişmiş ekonomilere sahiptir. Her ne kadar demokratik kültürün yaş gruplarına göre dağılışı farklı olsa da iki ülke de gelişmiş demokrasilere sahiptir. Coğrafya olarak Almanya Avrupa'nın merkezinde en büyük yüz ölçümüne ve nüfusuna sahip ülkesidir. Çevresi yüzyıllardır rekabet içerisinde olduğu güçlü devletler ile çevrilidir. İngiltere Avrupa'nın Kuzey Batı'sında bir ada ülkesidir. İki ülke de yüksek yaşlı nüfusuna sahiptir ve yüksek işgücü ihtiyacından dolayı düzenli olarak göçmen almaktadır.

4.1. Siyasi Gelişim

Birleşik Krallık ve Almanya'nın kökeni Kavimler Göçü ile Avrupa'ya gelip yerleşen Cermen kavimlerine dayandırılmaktadır. Ancak Britanya Adaları Birleşik Krallık için adeta bir kale görevi görerek Avrupa'dan izole etmiştir. Diğer yandan Avrupa'nın merkezinde yer alan ve güçlü devletlerle çevrili olan Almanya, rakip devletlerin izlediği politikalar sebebiyle savaşlarla karşı karşıya kalmıştır. Bu bağlamda Birleşik Krallık'ın ise siyasi gelişimini işgale uğramadan kesintisiz olarak gerçekleştirdiği; Almanya'nın siyasi gelişiminin sekteye uğradığı ve dışarıdan müdahaleye maruz kaldığı ifade edilebilmektedir. Sosyal ve siyasal alan ilişkisi bakımından Almanya'da kilisenin egemen olması din savaşlarına sebebiyet vermiş ve ülkede var olan siyasi ayrılığı daha da derinleştirmiştir. Diğer yandan Birleşik Krallık'ın Katolik Kilisesinden ayrılması ve devlet kontrolünde yeni bir kilise kurması

onu Avrupa'daki yıkıcı din savaşlarından korumuştur ve ülkedeki merkezi yönetim ciddi güç kayıpları yaşamamıştır. Demokratik gelişim üzerinde bir değerlendirme yapıldığında Birleşik Krallık'ın Magna Carta ile başlayan sürecin bin yıllık sosyo-politik evrim yoluyla geliştiği görülmektedir. Almanya'nın demokrasisi ise 19. yüzyılda ilan edilmiş ancak pek çok defa işgaller ve mutlak yönetimler sebebi ise kesintiye uğramıştır.

4.2. Siyasi Kültür

Birleşik Krallık'ta demokrasi kültürünün toplumun tüm kesimlerine yayılma eğilimi göstermişken, Almanya'da heterojen olarak dağıldığı ileri sürülebilir. Bu sebeple iki ülkenin demokrasi kültürü Almanya'nın genç nüfusuna göre kıyaslanırsa benzerdir, fakat nüfusun tümünü içine alan bir değerlendirmede önemli farklılıklar tespit edilebilir. Birleşik Krallık'ın büyük çoğunluğu sembolik dahi olsa kraliyet ailesine büyük saygı duymaktadır. Bunun karşın Almanya'da siyasi birliğini geç sağlanması ve ülkenin pek çok kez işgale uğrayıp dışarıdan müdahalelere maruz kalması gibi nedenlerden siyasi rejime ilişkin güçlü bir gelenekçiliğin gelişmediği belirtilebilir.

4.3. Siyasi Kurumlar

Birleşik Krallık üniter yapıda parlamenter monarşidir; Almanya ise federal yapıda parlamenter demokrasidir. Parlamenter rejime sahip olmanın bir sonucu olarak bu iki ülkede yasama, yürütme ve yargı erkleri birbirinden yumuşak şekilde ayrılmıştır. Fark ise Almanya federal bir devlet olmasının sonucu olarak merkezi yönetim yetkilerinin bir kısmını eyaletlerle paylaşmaktadır.

4.3.1. Yasama

Yasama organları açısından Birleşik Krallık ve Almanya iki meclisli yasama sistemine sahiptir ve seçimle göreve gelen alt meclis güçlü konumdadır. Federal Meclis ve Avam Kamarası benzer görevlere sahiptir. Birleşik Krallık'ta Avam Kamarası'nın yasama gücünü sınırlayacak herhangi bir yasa veya kurum yoktur. Almanya'da Bundestag eyaletleri ilgilendiren yasa tasarılarında üst meclisin onayına ihtiyaç duyar. Avam Kamarası'nın görev süresi 5 yıl olan 650 üyesi bulunurken, Bundestag'ın görev süresi 4 yıl olan ve sayısı seçim sonuçlarına göre değişen en az 598 üyeden oluşur. Temsil oranına baktığımızda iki ülkede kişi başına düşen milletvekili sayısı benzer orana sahiptir.

Birleşik Krallık yasama sisteminde Avam Kamarasının Lordlar Kamarasına karşı açık üstünlüğü bulunmaktadır. Çoğu yasa tasarısı Lordlar Kamarasının onayına ihtiyaç duymadan yasalaştırılabilmektedir. Almanya yasama

sisteminde ise iki meclisin güç dağılımı daha dengeli bir görünümde. Çünkü Federal Konsey'in merkezi yönetime karşı dengeleyici bir unsur olması ve eyaletleri temsil etmesi amaçlamıştır.

4.3.2. Yürütme

Birleşik Krallık'ta demokrasi uzun bir süreç içinde aristokratların ve alt sınıfların gücü kraliyetten kendi ellerine yavaş yavaş almalarıyla geliştirmiştir. Bununla birlikte monarşinin varlığını devam ettirmesine de izin vermiştir. Almanya'da ise demokrasi cumhuriyet olmasına rağmen tepeden-inme bir yöntemle gelişme göstermiştir. Fakat Birleşik Krallık'ta demokrasinin halk tabanlı bir hareket olmasına rağmen yürütmenin başında bir monarkın bulunması; Almanya'da ise tepeden inme bir demokrasiye rağmen yürütmenin başında seçimle gelen bir cumhurbaşkanının olması dikkat çekicidir. Bu durum ülkelerin kendine has siyasi kültürünün bir sonucu olarak yorumlanabilir. Birleşik Krallık'ta yürütmenin başında soy bağı ile göreve gelen ve ömür boyu görevde kalan kral/kraliçe varken, Almanya'da 5 yılda bir seçimle göreve gelen ve en fazla iki kere seçilebilen Cumhurbaşkanı bulunur. Kral/kraliçe otoritesini/saygınlığını geleneklerden alırken, Almanya Cumhurbaşkanı anayasadan almaktadır.

Yürütme erkindeki asıl güç iki ülkede de alt meclisin içinden seçilen başbakanın uhdesinde toplanmıştır. Görevleri açısından ikisi de benzer yükümlülükler taşımaktadır fakat Alman başbakanının güven oylaması ile düşürülmesinin daha zor olması, hükümet üzerinde daha fazla hâkimiyet kurabilmesine olanak veren düzenlemeler, bu makamı Birleşik Krallık'taki mevkidaşı karşısında daha güçlü bir konuma yerleştirmektedir.

İki ülkenin kabinesi karşılaştırıldığında Birleşik Krallık'ta ortak sorumluluk ilkesi; Almanya'da ise sadece başbakanın hükümete karşı sorumluluğu söz konusudur. Bu durum Alman şansöyesinin hükümetteki konumunu güçlendirmekte ve bakanların siyasi gücünü azaltmaktadır.

4.3.3. Yargı

Alman Anayasası yazılıdır ve İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Müttefik Devletleri'nin etkisi altında oluşturulmuştur. Almanlar Weimar Cumhuriyeti'nin başarısızlığından aldıkları dersler doğrultusunda anayasa değişiklikleri yapmış ve merkezi yönetim ile eyaletler arasında dengeli bir güç sistemi kurabilmiştir. Birleşik Krallık'ta ise kodifiye edilmiş yazılı bir anayasadan ziyade sözlü bir anayasa söz konusudur ve bin yılı aşkın sürede gelişmiştir. Hukukun temel kaynağı Almanya'da anayasa iken Birleşik Krallık'ta parlamento kararları, gelenekler ve mahkeme kararlarıdır. Birleşik

Krallık'ta kamu hukuku-özel hukuk ayrımı bulunmaktadır. Almanya'da ise tek bir hukuk sistemi bulunmaktadır ancak hukuki yetkiler federal yönetim ile eyaletler arasında paylaştırılmıştır.

Birleşik Krallık'ta en yüksek yargı organı Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi'dir. Üyeleri 12 kişiden oluşur ve zorunlu emeklilik yaşı gelene kadar görevde kalabilir. Alman Federal Anayasa Mahkemesi de 12 üyeye sahiptir ve üyeler 12 yıl görev yapar. Görevleri benzerlik göstermekle beraber Alman Federal Anayasa Mahkemesi eyaletler ile merkezi yönetim arasında ki bir denge unsuru görmektedir.

4.4. Siyasi Süreçler

Birleşik Krallık ve Almanya gelişmiş ülkeler arasındadır ve siyasi alanda birey, toplum, sendikalar, şirketler ve devlet arasında karşılıklı ilişkilerin yoğun olduğu ifade edilebilir. Bu bölümde iki ülkenin siyasi süreçleri karşılaştırılmaktadır.

4.4.1. Seçimler

Seçim sistemi iki ülke açısından kısmen benzerlik göstermektedir. Almanya milletvekillerinin neredeyse yarısını İngiltere gibi dar bölgeyi basit çoğunluk sistemine göre seçmektedir. İki seçim sistemindeki farklılık ise Almanya'nın melez seçim sistemiyle eyaletlere de dolaylı olarak siyasi sistemde yer vermesinden kaynaklanmaktadır. Seçim sonucuna göre küçük partilerin ve eyaletlerin temsil gücünün düşmemesi için mecliste fazladan sandalye vermesi çoğulculuğa katkı sağlamaktadır. Birleşik Krallık'ta seçim sistemi koalisyonları önleyip istikrarsızlık oluşmasını engelleyecek şekilde tek bir partinin iktidarı elde edeceği şekilde tasarlanmıştır.

4.4.2. Siyasi Partiler

Siyasi partiler bakımından iki ülkede de alt mecliste iki büyük partinin hâkimiyeti söz konusudur. Küçük partiler dikkate alındığında ise Alman seçim sisteminin koalisyonların önünü açması nedeniyle küçük partileri sistemde daha etkin bir konum kazanabilmektedir.

Parti disiplini iki ülke de sıkıdır ancak Birleşik Krallık'ta partisiyle uzlaşmayan milletvekillerinin muhalif partiye ya da etkisiz küçük partilere geçmesi istisna bir uygulama olarak görülmektedir. Almanya'da ise milletvekilleri küçük partilerin etkin gücü sayesinde parti değiştirme konusunda daha avantajlıdır. Meclisteki egemenlik açısından iki ülkede de iktidar partisi teknik olarak istediği yasa tasarısını geçirme konusunda geniş imkânlarla sahiptir. Yürütmeyi denetleme açısından iki ülkede de parlamento

yetkilidir ancak Almanya'daki güven oylaması sisteminin yasamayı yürütme karşısında nispeten güçsüz duruma düşürdüğü ileri sürülebilir.

4.4.3. Sivil Toplum Kuruluşları ve Baskı-Çıkar Grupları

Sivil toplum açısından iki ülke de çok sayıda ve etkin olan sivil toplum kuruluşu bulunmaktadır. Ayrıca sendikacılık ve lobicilik faaliyetleri de gelişmiştir. Bu bağlamda sivil-siyasal alan arasındaki etkileşimin güçlü olduğu ifade edilebilmektedir. Demokratik sistemlerin temel unsurların olan sivil toplumun iki ülke de gelişmiş bir profil çizmesi ülkelerin demokrasi kültürüyle açıklanabilir.

5. Genel Değerlendirme ve Sonuç

Siyasi kurumlar açısından iki ülkenin de benzerlikleri ve farklılıkları söz konusudur. Alt meclislerin yapısı ve görevleri oldukça benzerken üst meclisler kıyaslandığında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Almanya'daki eyalet sistemi Bundesrat'ın Birleşik Krallık'taki üst meclis gibi önemini kaybetmesini engelleyen bir özellik olarak öne çıkmaktadır. Yürütmenin başları olan Alman cumhurbaşkanı ve Birleşik Krallık monarkı yetkilerini ve egemenliklerini farklı kaynaklardan alsalar da benzer görev ve yetkilere sahiptirler. İki sistemde de başbakanlar yürütmenin güçlü kanadını oluşturmaktadır. Fakat Almanya başbakanı yapıcı güven oylaması ve hükümetteki tek sorumlu kişi olması sebebiyle Birleşik Krallık'taki mevkidaşına nazaran güçlü konumdadır.

Seçim sistemleri açısından Birleşik Krallık'taki seçim sistemi çoğulcu, Alman sistemi çoğunlukçu şekilde dizayn edilmiştir. Büyük partilerin lehine çalışan Birleşik Krallık seçim sistemi genellikle merkezi, hızlı çalışan ve tek partiden oluşan bir hükümet ortaya çıkarmaktadır. Diğer taraftan küçük partileri de sistemde etkin bir konuma getiren ve koalisyonları mecbur kılan Alman seçim sistemi koalisyon hükümetlerini gerektirmektedir. Sivil toplum örgütlerinin sayısının fazlalığı ve sistemdeki etkinliğinin yanında lobicilik ve sendikal faaliyetler Birleşik Krallık ve Almanya'nın siyasi etki yaratma süreçlerinin sadece devlet tarafından değil karşılıklı, dinamik ve çok yönlü olmasına katkı sağlamaktadır.

Birleşik Krallık ve Almanya'nın aynı Cermen kökenine dayansalar da farklı coğrafyalarda bulunmaları ve farklı tarihsel olaylar yaşamaları sebebiyle siyasi gelişimleri farklı yönlerde olmuştur. Buna rağmen iki ülke de etkin bir şekilde işleyen toplumsal ve siyasal dinamiklerine uygun bir sistem kurmayı başarmıştır. Özellikle Almanya'nın federal parlamenter sistemi ülkenin siyasi dinamiklerine göre eyaletlerle merkezi yönetim arasında denge oluşturmak için özel olarak tasarlanmış bir sistem görünümünü vermektedir.

Kaynakça

- Alganer, Y. & Çetin, M. (2014). Avrupa'da birlik ve bütünleşme hareketleri. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(2), 285-309.
- Almond, A. G. & Verba, S. (1989). *The civic culture*. Sage Publications.
- Artar, T. & Baysoy, E. (2020). Bismarck döneminden 2. Dünya Savaşına alman jeopolitik düşüncesi: Hausofer ve Hitler karşılaştırması. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 30(1), 1-24.
- Atay, E. E. (2017). *Hukuk başlangıcı*. Gazi Kitabevi.
- Aykaç, B. vd. (2015). *Çağdaş siyasal sistemler*. Alter Yayıncılık.
- Bayraktarlı, İ. Y. (2017). Federal Almanya Cumhuriyeti seçim sistemi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 143-170.
- Bundesrat. (2024). Rules of procedure of the Bundesrat. <https://www.bundesrat.de/EN/funktionen-en/go-en/go-en-node.html>
- Bundestag. (2018). Olgular: Federal meclise bir bakış. DruckhausWaiblingen, Almanya. <https://www.bundestag.de/resource/blob/595388/ed51263794b4b413dba9ecfea0c688c4/olgular.pdf>
- Bundestag. (2024a). Parlamentonun oluşumu ve görevleri. <https://www.bundestag.de/tr/parlamento/aufgaben-inhalt-595418>
- Bundestag. (2024b). *Federal cumhurbaşkanının seçimi*. <https://www.bundestag.de/tr/parlamento/wahl-bundespraesident-inhalt-595428>
- Can, İ. (2004). Almanya'da devletin yapısı ve vergi sisteminin anayasal temelleri. *Maliye Dergisi*, 145, 37-96.
- Central Intelligence Agency (CIA). (2023a). *United Kingdom*. <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/united-kingdom/>
- CIA. (2023b). *Germany*. <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/germany/>
- Çağlı, O. (1958). Garp hukuk tarihinde Cermen devri. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 23(1-2), 47-67.
- Çuhadar, S. (2020). Sivil toplum kuruluşlarına genel bakış ve ANKOS. *İbn-i Haldun Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 137-151. <https://doi.org/10.36657/ihcd.2020.70>
- Derya, H. (2015). Almanya ve Japonya'nın sanayileşme sürecinde korumacı politikaların önemi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (48), 97-117.
- Duits, S. (2021). Kutsal Roma İmparatorluğu. Y. Yanardağ (Çev.), *World History Encyclopedia Türkçe*. <https://www.worldhistory.org/trans/tr/1-17433/kutsal-roma-imparatorlugu/>
- Dummett, A. (2006). United Kingdom. In R. Bauböck, E. Ersbøll, K. Groenendijk, & H. Waldrauch (Eds.), *Acquisition and Loss of Nationalit-*

- y|Volume 2: Country Analyses: Policies and Trends in 15 European Countries (pp. 551–586). Amsterdam University Press. <http://www.jstor.org/stable/j.ctt46n00f.19>
- Erkul, İ. Ç. (2015). İngiliz Parlamentosunun mutlak monarşiye karşı güç kazanma sürecinin analizi. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 34(2), 131-151.
- Ertaş, A.(2020). Parlamentoların anası Westminster Parlamentosu: Tarihsel-kurumsal kökenler, kurumsal yapı ve kanun yapım süreci. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (YÜHFD)*, 17(2), 447-499.
- Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası. <https://www.bundestag.de/resource/blob/595396/6f9cc381bf6770954d6905c87f12b57d/gg.pdf>
- Gov.UK. (2023a). *Ministerial role prime minister*. <https://www.gov.uk/government/ministers/primeminister#:~:text=The%20Prime%20Minister%20is%20the,Civil%20Service%20and%20government%20agencies>
- Gov.UK. (2023b). *Elections*, <https://www.gov.uk/elections-in-the-uk/general-election>
- Hanar, M. (2018). Fatih William ve İngiltere’de feodal sistemin kurulması. *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 43-51.
- Hilton, M. vd. (2010). The big society: Civic participation and the state in modern Britain. <https://www.historyandpolicy.org/policy-papers/papers/the-big-society-civic-participation-and-the-state-in-modern-britain>
- <https://members.parliament.uk/parties/lords/by-peerage>
- İlal, E. (2011). Magna Carta. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 34(1-4), 210-242.
- Jenkins, S. (2012) Short history of England. Profile Books Ltd.
- Kama, S. (2016). Parlamenter hükümet sistemi olarak “Westminster modeli” Britanya örneği üzerine bir deneme. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(2), 161-201.
- Kara, F. (2012). Birleşik Krallık Avam Kamarası çalışma usul ve esasları üzerine. *Yasama Dergisi*, 21, 7-50.
- Karadağ, C. (2015). Alman federalizminin tarihsel süreçteki gelişimi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 121-136. <https://doi.org/10.18026/cbusos.32235>
- Kürkçüer, O. (1957). Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası ve bu anayasayı meydana getiren amiller. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 22(1-4), 88-111.
- McCormick, J. (2020). *Karşılaştırmalı siyaset ve yönetim sistemleri*. M. Ceylan (Çev.), Felix Kitap.

- Muratoğlu, T. (2014). Almanya Federal Cumhuriyeti'nde devlet yapılanması. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(2), 291-366.
- Özbudun, E. (1968). İngiltere'de parlamento egemenliği teorisi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25(1), 59-79. https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000001334
- Özdemir, H. (2017). Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığında ulus devletinin oluşumu ve sorunları üzerine bir değerlendirme. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 16-41.
- Özmen, S. (2018). Frank krallığında Yahudiler. *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 52-66.
- Öztürk, M. (2023). Alman siyasi birliğine giden süreçte Prusya'nın, Zollverein'in ve Bismarck'ın rolü. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 18 (2), 400-419. <https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.1313540>
- Parlak, B. & Caner, C. (2009). *Karşılaştırmalı siyasal ve yönetsel yapılar*. Alfa Aktüel Yayınları.
- Parliament.uk. (2023a). The story of parliament. <https://www.parliament.uk/globalassets/documents/commons-information-office/Publications-2015/THE-STORY-OF-PARLIAMENT-web.pdf>
- Parliament.uk. (2023b) *Question time*. <https://www.parliament.uk/about/how/business/questions/>
- Parliament.uk. (2023c). *MPs and Lords*. <https://members.parliament.uk/>
- Roskin, M. (2016). *Çağdaş devlet sistemleri*. Adres Yayınları.
- Sander, O. (2003). *Siyasi tarih ilkçağlardan 1918'e*. İmge Kitabevi.
- Searles, P. J. (1953). Bouvines: Battle of Rogues and Scoundrels. *The Military Engineer*. 45 (303). 37-39.
- Statista.com (2024), Birleşik Krallık GSYİH ve kişi başı GSYİH, <https://www.statista.com/statistics/263600/gross-domestic-product-gdp-per-capita-in-the-united-kingdom/>
- Stollberg-Rilinger, B. (2006). *Kutsal Roma İmparatorluğu*. Vakıfbank Yayınları.
- Şahin, M. (2004). Anglikanizm öncesi İngiltere ve Anglikanizmin doğuşu. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18(18), 137-154.
- Şahingöz, A. (2022). Avrupa'da insan haklarının tarihsel gelişimi. *EURO Politika*, (17), 90-98.
- Tauscher, S. (2014). Cumhuriyet Halk Partisi ve Alman Sosyal Demokrat Partisi'ne yön veren parti programlarının karşılaştırmalı analizi. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2), 84-112.
- Taylor, E. (1979). *House of Commons at work*. Macmillan Press.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM). (2019a). *İngiltere Avam Kamarasında yasama, denetim ve bütçe süreçleri*. TBMM Araştırma Merkezi.

- TBMM. (2019b). *Almanya Parlamentosunda yasama, denetim ve bütçe süreçleri*. TBMM Araştırma Merkezi, Ankara.
- The Constitution Society. (2023a). *The monarchy*. <https://consoc.org.uk/the-constitution-explained/the-monarchy/>
- The Constitution Society. (2023b). *The executive*. <https://consoc.org.uk/the-constitution-explained/the-executive/#executive>
- The Electoral Commission. (2024). UK Parliament. <https://www.electoralcommission.org.uk/voting-and-elections/how-elections-work/types-elections/uk-parliament>
- World Bank Group. (2024). *Germany*. <https://data.worldbank.org/country/DE>
- Yılmaz, B. (2010). İngiltere’de siyaset: Seçimler ve siyasi partiler. *Politika Dergisi*, https://www.politikadergisi.com/sites/default/files/kutuphane/ingilterede_siyaset_secimer_ve_siyasal_partiler.pdf
- Yılmaz, N. (2013). Weimar dönemi ve öncesinde meydana gelen siyasi çekişmeler ve ekonomik krizlerin Alman Sosyal Demokrat Partisi bağlamında bir değerlendirmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 73-87.

